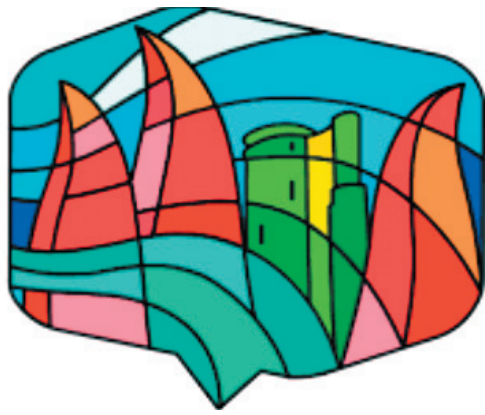

WUF niyə Bakını seçib?

Ölkəmizin müasir şəhərsalma təcrübəsi
artıq sərhəd tanımır

WORLD URBAN FORUM

Bu gün dünya əhalisinin yarıdan çoxu şəhərlərdə yaşayır və BMT-nin proqnozlarına görə, yaxın onilliklərdə bu göstərici daha da artacaq. Sürətli urbanizasiya isə özü ilə həm böyük imkanlar, həm də ciddi problemlər gətirir: iqlim dəyişmələri, sosial bərabərsizlik, nəqliyyat sıxlığı və ekoloji tarazlığın qorunması kimi məsələlər artıq global gündəliyin əsas mövzularındandır.

Bəs gələcəyin şəhərləri necə olacaq? Daha "yaşıl", daha inklüziv və daha dayanıqlı şəhərlər qurmaq mümkündürmü? Məhz bu suallara cavab tapmaq üçün BMT-nin Ümumdünya Şəhərsalma Forumu (WUF) 22 ildir dünyanın müxtəlif ölkələrindən minlərlə iştirakçını vaxtaşırı bir araya gətirir və urbanizasiyanın gələcəyini formalaşdıran əsas ideyaların müzakirə meydanına çevrilir. Forum BMT-nin İnsan Məskunlaşmaları Proqramı (UN-Habitat) tərəfindən təşkil olunur və şəhərlərin davamlı inkişafı sahəsində dünyanın ən böyük və ən nüfuzlu platformalarından hesab edilir.

Bu global dialoqun əsası artıq iki onillikdən çoxdur ki, qoyulub və şəhərsalma sahəsində aparıcı beynəlxalq platformaya çevrilib. Buradaca qeyd edək ki, I Ümumdünya Şəhərsalma Forumu (WUF1) 2002-ci il aprel 29-dan mayın 3-nə kimi Kenyanın Nayrobi şəhərində keçirilib. WUF1-in ilk sessiyasının mövzusu "Davamlı şəhərləşmə" olub. Gözləniləndən iki dəfə çox iştirakçının qeydiyyatdan keçməsi ilə birinci forum bir həftəlik uğurlu müzakirələrdən sonra başa çatıb. Mərlərdən tutmuş gecəqondu sakinlərinə qədər - təxminən 80-dən çox ölkədən 1200-ə yaxın nümayəndə toplantıda iştirak edib.

İlk forumun məhz Kenyanın paytaxtı Nayrobidə keçirilməsi təsadüfi deyildi. Şəhər UN-Habitat-ın baş qərargahının yerləşdiyi məkandır. Qurumun mənzil-qərargahının Afrikada yerləşməsi özü-özlüyündə simvolik mənə daşıyır. Sürətli urbanizasiya, qeyri-rəsmi yaşayış məntəqələrinin artımı və sosial infrastruktur çatışmazlığı kimi problemlər ən kəskin şəkildə məhz inkişaf etməkdə olan ölkələrdə müşahidə olunur. Nayrobi isə bu problemlərin real nümunəsini təqdim edən şəhərlərdən biridir. Bununla yanaşı, forumun Afrikada təşkil qlobal şəhər gündəliyinin yalnız inkişaf etmiş ölkələrin deyil, həm də Cənub ölkələrinin prioritetlərini əhatə etdiyini göstərirdi. Bu seçim urbanizasiya məsələlərinin global xarakter daşdığını və onların həllinin coğrafi sərhədlər tanımadığını nümayiş etdirirdi. Tədbirin Keniyada keçirilməsi həm də inkişaf etməkdə olan ölkələrin nümayəndələrinin daha fəal iştirakına və problemlərin yerində müzakirəsinə imkan yaratdı. Beləliklə, ilk forumun Nayrobidə keçirilməsi qərarı həm təşkilati baxımdan məntiqli, həm də siyasi və simvolik baxımdan əhəmiyyətli idi.

Lakin forumun əhəmiyyəti təkcə burada keçirilməsi ilə məhdudlaşmırdı. Əsas məsələ burada hansı ideyaların və həll yollarının müzakirəsi idi. WUF, əslində, təkcə nəzəri müzakirə platforması deyil. O, konkret siyasi tövsiyələrin hazırlanmasına, qabaqcıl təcrübələrin paylaşılmasına və dayanıqlı şəhər modellərinin təşviqinə xidmət edir. İndiyə kimi keçirilən bütün forumların gündəliyində, adətən, inklüziv şəhər idarəçiliyi, sosial ədalət, iqlimə davamlı infrastruktur, "ağıllı şəhər" texnologiyaları, əlçatan nəqliyyat sistemləri və "yaşıl enerji" kimi məsələlər yer alıb. Şəhərlərin planlaşdırılmasında insan amilinin ön plana çəkilməsi, ictimai məkanların genişləndirilməsi, həssas qruplar üçün bərabər imkanların yaradılması və ekoloji tarazlığın qorunması forumun əsas çağırışları sırasında. Bu yanaşma şəhərlərə yalnız iqtisadi baxımdan deyil, sosial və ekoloji aspektdən də baxmağı tələb edir.

Şəhərsalma forumunda müxtəlif regionların təcrübələrinin qarşılaşdırılması da tədbirin əhəmiyyətindən xəbər verir. İnkişaf etmiş ölkələrin texnoloji yenilikləri ilə inkişaf etməkdə olan dövlətlərin sosial təşəbbüsləri arasında körpü yaradılır. Çünki şəhərsalma siyasətində vahid model yoxdur. Hər şəhərin özünəməxsus tarixi, coğrafi və sosial xüsusiyyətləri var. Lakin ortaq məqsəd dəyişməz qalır: insan üçün daha təhlükəsiz, əlçatan və dayanıqlı şəhər mühiti formalaşdırmaq.

Azərbaycan üçün də WUF mühüm əhəmiyyət daşıyır. Son illər ölkədə həyata keçirilən genişmiqyaslı infrastruktur layihələri, yeni yaşayış massivlərinin salınması və şəhərlərin abadlaşdırılması urbanizasiya prosesinin sürətləndiyini göstərir. Xüsusilə işğaldan azad edilmiş Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdə "ağıllı şəhər" və "ağıllı kənd" konsepsiyalarının tətbiqi beynəlxalq təcrübənin öyrənilməsinə və global platformalarda fəal iştirakı zəruri edir. Bu baxımdan, forum həm təcrübə mübadiləsi, həm də yeni tərəfdaşlıqların qurulması üçün əlverişli imkan yaradacaq.

Məhz bu kontekstdə WUF13-ün bir neçə ay sonra - mayın 17-22-də Bakı şəhərində keçirilməsi ölkənin şəhərsalma siyasətinə verilən beynəlxalq qiymət kimi dəyərləndirilir. Bu qərar Azərbaycanın şəhərsalma, infrastrukturun modernləşdirilməsi və dayanıqlı inkişaf sahəsində həyata keçirdiyi təşəbbüslərin global səviyyədə diqqət çəkdiyini göstərir. Forumun Bakıda təşkil qlobal şəhər gündəliyinin müzakirə olunduğu əsas beynəlxalq platformalardan birinin mərkəzinə çevirəcək.

WUF13-ün Bakıda keçirilməsi bir neçə baxımdan əhəmiyyətlidir. İlk növbədə Azərbaycanın Cənubi Qafqaz regionunda artan rolunu və beynəlxalq tədbirlərin təşkilində qazandığı təcrübəni nümayiş etdirir. Bu global tədbir ölkənin postmünaqişə dövründə həyata keçirdiyi bərpa və yenidənqurma layihələrini beynəlxalq ictimaiyyətə təqdim etmək üçün mühüm imkan yaradacaq. İşğaldan azad olunmuş ərazilərdə qurulan yeni yaşayış məntəqələri, müasir infrastruktur və rəqəmsal mexanizmlərin tətbiqi dayanıqlı şəhər modellərinin praktik nümunəsi kimi təqdim oluna bilər.

Digər tərəfdən, forumun Bakıda təşkil Azərbaycan üçün yalnız imic məsələsi deyil, həm də strateji əməkdaşlıq platformasıdır. Dünyanın müxtəlif ölkələrindən hökumət nümayəndələrinin, şəhər rəhbərlərinin, ekspertlərin və investorların iştirakı yeni tərəfdaşlıqların qurulmasına, texnologiya transferinə və investisiya imkanlarının genişlənməsinə şərait yaradacaq. Bu isə ölkənin şəhərsalma siyasətinin beynəlxalq standartlara uyğun inkişafına əlavə tökan verə bilər.

Tədbirin Bakıda keçirilməsi Azərbaycanın şəhərsalma sahəsindəki öncül rolunu dünyaya nümayiş etdirməsi baxımından da əhəmiyyətlidir. Forum iştirakçı ölkələrə ötən illərdə əldə olunmuş təcrübələri paylaşmaq, uğurlu yanaşmaları müzakirə etmək və gələcək üçün innovativ həll yolları tapmaq imkanı yaradacaq. Azərbaycan üçün WUF13 təkcə global şəhərsalma gündəliyində mövqeyini möhkəmləndirmək deyil, regionda dayanıqlı, inklüziv və "ağıllı şəhər" modellərinin tətbiqini təşviq etmək üçün əvəzsiz platformadır.

Beləliklə, beynəlxalq forumun paytaxtımızda keçirilməsi Azərbaycanın global urbanizasiya gündəliyində fəal iştirakının göstəricisidir. Bu tədbir ölkənin şəhərlərinin gələcəyinə dair baxışını beynəlxalq səviyyədə təqdim etmək, üstəlik də digər dövlətlərin təcrübəsindən yararlanmaq üçün mühüm mərhələdir. 13-cü forum həm regional, həm də global miqyasda Azərbaycanın mövqeyini gücləndirən strateji hadisə kimi qiymətləndirilə bilər.

Züleyxa ƏLİYeva,
"Azərbaycan"